

Neal Stephenson
LAVINA, PIRMA KNYGA
Mokslinis fantastinis romanas

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS!

Pasaulis suskilęs į begalę franšizių ir provinklavų, milijardas JAV dolerių nevertas nė poros japoniškų jenu.

Po Šiaurės Ameriką bastosi baikerių, Naujosios PAR rasistų, falabalų gaujos ir nesuskaičiuojamos religinės bei narkomanų sektos.

Realybėje Hairas Protagonistas - tik menkas Mafijos pasiuntinukas, picų išvežiotojas.

Tačiau Virtualybėje - jis kiečiausias hakeris, vienas iš "Juodosios saulės" kūrėjų...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

291 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Neal Stephenson - SNOW CRASH

New York, Bantam books, 1992

Copyright © by Neal Stephenson, 1992

Cover art copyright © by Peter Gudynas, 2000

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2004

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

1

Išvežiotojas priklauso elitiniam ordinui, pašvęstųjų kastai. Energijos jis turi su kaupu. Šią naktį jo laukia jau trečia iš eilės misija. Juoda kaip aktyvuota anglis uniforma tarsi išsiurbia iš oro šviesą. Kulka atšoktų nuo šarvų arachnoskaidulų nelyginant žvirblis, įsirežęs į verandos duris, tačiau atatrąkos garai užtelėtų it viesulas per mišką, ką tik užlietą napalmu. Visus sąnarius ir kaulus dengia sintetinė neperšaunama želatininė masė: iš pažiūros panaši į grūdėtus drebučius, bet apsaugo kaip šūsnis telefonų knygu.

Priimtas į darbą, jis gavo ir ginklą. Išvežiotojas niekada nesiterlioja su grynaisiais pinigais, tačiau kartais pasitaiko žmogėnų, kurie panūsta pri-griebti jo mašiną arba krovinį. Ginklas visai mažutis, aptakių kontūrų, lengvas - tokį mielai nešiotų madų dizaineris. Šaudo miniatiūrinėmis strėlytėmis, skriejančiomis penkis kartus greičiau nei žvalgybinis SR-71 lėktuvas. Nustojus pliekti, reikia įkišti ginklą į automobilio žiebtuvėlį ir pa-

krauti energetinį jo elementą.

Išvežiotojas nė karto neišsitraukė ginklo supykęs arba išsigandęs. Tik sykį teko pasinaudoti savo pliauškyne Gilos Aukštumose. Pusgalviai iš šito provinklavo užsimanė prekės, tačiau nė kiek netroško už ją susimokėti. Manė įbauginti išvežiotoją beisbolo lazda. Išvežiotojas čiupo ginklą, lazerinį taikiklį nukreipė į Luisvilio atmušėją ir paleido šūvį. Kūną nukratė milžiniška atatranka - pistoletas tarytum sprogo rankoje. Vidurinis beisbolo lazdos trečdalis virto stulpu degančių pjuvenų, kurios plūstelėjo į skirtingas puses lyg supernovos spinduliuojamas švytėjimas. Nevykėlio plėšiko delne beliko lazdos rankena, garuojanti balzganais dūmais. Fizionomijoje sustingo idiotiška išraiška. Be papildomų problemų, iš išvežiotojų jis daugiau nieko nepešė.

Nuo to laiko išvežiotojas laiko pistoletą mašinos dėklėje ir labiau pasikliauja pora samurajiškų kardų, kuriems, beje, visuomet teikė pirmenybę. "Žąsinai" iš Gilos Aukštumų nebijojo šaunamojo ginklo, todėl išvežiotojas buvo priverstas šiuo pasinaudoti. Tuo tarpu kardams pagarbą jaučia visi.

Jo automobilio akumuliatoriuose pakaktų energijos netgi tam, kad svaras kumpio būtų išsviestas į asteroidų žiedą. Skirtingai nuo šeimyninių "kibirų" arba prašmatnių sedanų, išvežiotjo mašina atsikrato išmetamosiomis dujomis pro žvilgančius, poliruotus sfinkterius. Kai jis nuspaudžia akseleratoriaus pedalą iki galo, aplinkui suraibuliuoja pasaulis. Paklauskite, o kaipgi sukibimas su asfaltu? Jūsų automobilio padangos turi menkučius spyglius, kurie liečiasi prie tvirto pagrindo keturiose vietose, savo apimtimis teprilygstančiose jūsų liežuviui. Ant išvežiotjo mašinos padangų - ne spygliai, o lipnios juostos, dydžio sulig riebios moteriškės šlaunimis. Kad ir koku greičiu lėktų, spūstelėjęs stabdį jis sustos kaip įkaltas.

Kodėl išvežiotjas taip apsiginklavęs? Todėl, kad žmonės juo pasitiki. Jis - sektinas pavyzdys. Juk čia Amerika. Kiekvienas daro tai, ką, po velnių, užsimano. Jums dėl to kyla problemų? Žmonės turi tokią teisę... ir ginklus, prieš kuriuos nepašokinėsi. Dėl šios priežasties šalies ekonominė padėtis - pati klaidžiausia visame pasaulyje. Jeigu jau apie tai prabilome, kai tik mes perkraustėme

savo gamyklas į kitas valstybes, kai tik aprimo šurmulys, kai pradėjome gaminti automobilius Bolivijoje, o mikrobangų krosneles - Tadžikijoje ir visa tai pardavinėti čia, kai mūsų dominavimą gamtinių išteklių rinkoje sužlugdė gigantiški Honkongo laivai ir dirižabliai, galintys gabenti krovinius iš Šiaurės Dakotos į Naująją Zelandiją už penkis centus, kai tik Dievo ranka, surinkusi visas istorines neteisybes, išsterliojo pasaulį storu sluoksniu to, ką pakistaniečiai marihuanos fasuotojas mano esant gerove... žinote, ką pasakysiu? Mums liko vos keturios sritys, kuriose pranokstame kitus:

muzika

filmai

mikrokodas (programinė įranga)

greitasis picos pristatymas

Kitados išvežiotojas kurdavo programas. Ir dabar kartais tuo užsiima. Bet jei gyvenimas būtų pradinė mokykla, valdoma geranoriškų filosofijos

mokslių daktarų, asmeninėje išvežiotjo byloje puikuotųsi tokia charakteristika: “Hairas nepaprastai sumanus ir kūrybingas, tačiau nepritampa prie kolektyvo”.

Taigi dabar jis susirado kitą darbą, kuriam nereikia nei proto, nei kūrybingumo. Bendradarbiauti su kolektyvu taip pat nereikalaujama. Galioja vienintelis principas: jei išvežiotjas nepristatys jums picos per trisdešimt minučių, gausite ją nemokamai, galėsite nušauti vairuotoją, pasisavinti jo mašiną, paduoti kolektyvinį ieškinį. Išvežiotjas pluša jau šešis mėnesius, ganėtinai ilgai jo masteliais, ir dar nė sykio nėra pristatęs picos šią užsakiusiam asmeniui vėliau kaip po dvidešimt vienos minutės.

Žinoma, anksčiau dėl laiko užvirdavo įnirtingi ginčai, pražudę tiek daug korporacijos vairuotojų/metų. Paraudę, išprakaitavę nuo savo pačių melo, dvokiantys “Old Spice” odekolonu ir su darbu susijusiu stresu, Namų Savininkai stypso-davo šviesa užlietuose tarpduriuose, mojuodavo “Seiko” ir baksnodavo pirštu į sieninį virš virtuvės kriauklės kabantį laikrodį: ei, vyručiai, kodėl vė-

Iuojate?

Dabar reikalai tvarkomi paprasčiau. Picos pristatymas į namus tapo svarbia pramonės šaka, kurią prižiūri vadybininkai, ketverius metus krimtę mokslus "Kozanostros picos" universitete. Čia suvažiuoja mokyti studentai iš Abchazijos, Ruandos, Guanachuato, Pietų Džersio, nepajėgūs angliškai parašyti sakinio. Po diplomo gynimo jie žino apie picą daugiau, negu beduinas - apie smėlį. Protingos universiteto galvos nagrinėjo laiko problemą iš visų pusių. Sudarė grafikus, kuriuose užfiksavo "kivirčų ant slenksčio" dažnius. Aprūpino tuometinius išvežiotojus diktofonais, kad galėtų išanalizuoti įrašytų diskusijų taktiką, tūžmingų balsų moduliaciją, tam tikras gramatinės sakinių struktūras, vartojamas "A" klasės provinklave gyvenančių baltųjų, viduriniojo sluoksnio atstovų, kurie, atmesdami bet kokią logiką, staiga nusprendavo duoti atkirtį visoms bjaurastims, plėkstančioms bei merdėjančioms jų gyvenimuose: nė nemirktelėję jie būdavo pasirenkę meluoti, prieš kiek laiko pakėlė telefono ragelį, idant nemokamai gautų picą; ne, jie *nusi-*

pelné nemokamos picos kartu su teise laisvai gyventi ir veikti, ką tik širdis geidžia. Taip turi būti, ir baigta. Universiteto galvos pas tokius žmones siųsdavo psichologus, dovanodavo televizorius, kad klientai sutiktų anonimiškai duoti interviu, prijungdavo tuos tipus prie melo detektorių, tir-davo smegenų bangas, rodydami pornofilmus ir siužetus apie naktimis vykstančias autokatastrofas, o Semis Deivis jaunesnysis kviesdavo juos į savo maloniai kvepiančius apartamentus su rausvai violetinėmis sienomis, kur pateikdavo klausimus apie etiką, tokius trikdančius, jog net jėzuitas neįstengtų į šiuos atsakyti mažumėlę nenusidėdamas.

Analitikai iš “Kozanostros picos” universiteto padarė išvadą, jog viskuo kalta žmogiškoji prigimtis, kurios nepakeisi, ir pasiūlė paprastą, pigų technologinį sprendimą: “protingas dėžutes”. Dabar picų dėžės aprūpintos lustais, jos gami-namos iš gofruoto plastiko, jų šone įmontuotas mažutis ekranas su švytinčiais skaičiais, kurie rodo, kiek minučių praėjo nuo lemtingojo telefo-no skambučio. Picų krūvelės riogso tam tikrose

ertmėse, už išnešiojo galvos. Kiekviena pica smunka į atskirus lizdus, nelyginant mikroschemos - į kompiuterį, spragtelėjusios įslysta į savo vietą, tuo metu "protingosios dėžutės" procesorius prisijungia prie išvežiojo mašinos kompiuterio. Skambinusiojo adresas jau rastas pagal telefono numerį ir įrašytas į laikinąją dėžės atmintį. Šioji suteikia informaciją automobilio kompiuteriui, kuris apskaičiuoja optimaliausią maršrutą: įvairiaspalvis žemėlapis nušvinta tiesiog ant priekinio stiklo, todėl išvežiojui nereikia linkčioti galva.

Jei išsenka pusės valandos terminas, naujienos apie nelaimę žaibo greitumu persiunčiamos į "Kozanostros picos" štabą, iš ten perduodamos pačiam dėdeiENZUI - sicilietiškam pulkininkui Sendersui, Endžiui Grifitui iš Bensonhersto, skustuvo ašmenims iš išvežiojo košmarų, *capo* bei vieninteliam "Kozanostros picos" korporacijos vadovui, kuris, nepraėjus nė penkioms minutėms, skambins klientui ir prašys jo atleidimo. Kitą dieną dėdėENZAS atskris reaktyviniu sraigtasparniu į kliento kiemą, dar sykį atsiprašys ir

pasiūlys nemokamą kelionę į Italiją - nepatenkin-
tam picos užsakovui teliks pasirašyti atitinkamus
dokumentus, kurie suteiks galimybę atstovauti
"Kozanostrai" ir, tiesą sakant, sužlugdys anks-
tesnį asmeninį gyvenimą. Galų gale, užsibaigus
nelemtai istorijai, jis dar jausis skolingas Mafijai.

Išvežiotojas tiksliai nežino, koks likimas tokiais
atvejais grėsdavo vairuotojui, tačiau jam teko
girdėti gandus. Dauguma picų būdavo užsako-
mos vėlyvais vakarais, kai dėdė Enzas ilsėdavosi.
Įdomu, kaip jūs pasijustumėte, jei reikėtų nu-
traukti vakarienę šeimos apsuptyje, paskambinti
triukšmingam šmikiui iš provinklavo ir melsti at-
leidimo dėl sumautos, per vėlai pristatytos picos?
Dėdulė Enzas ne tam paaukėjo penkiasdešimt
metų savo šeimai bei šaliai, kad, sulaukęs tokio
amžiaus, kai dera žaisti golfą arba linksminti
anūkes, šoktų šlapias iš dušo ir pultų ant kelių
prieš kokį nors šešiolikmetį snarglių, gavusį savo
"peperonę" po trisdešimt vienos minutės nuo
užsakymo pradžios. O Dieve! Vien nuo tokios
minties išvežiotojui atima žadą.

Tačiau jis nė už ką nesutiktų dirbti "Kozanost-

ros picoje”, jei viskas būtų kitaip. Žinote kodėl? Todėl, kad rizikuoti gyvybe savotiškai įdomu. Tarsi būtum pilotas-kamikadzė. Tavo sąmonė švarut švarutėlė. Kiti žmonės: sandėliuose triūsiantys raštininkai, mėsainių kepėjai, programuotojai - visas žodynas beprasmiškų profesijų, iš kurių sudarytas Gyvenimas Amerikoje... jie pasikliauja senamadiška konkurencija. Vartyk krosnyje mėsos paplotėlius, naikink programų defektus geriau nei tavo bendramokslis, gyvenantis kitoje gatvės pusėje: juk tu su jais konkuruoji, ir klientams tai nepraslysta pro akis.

Kokios sušiktos žiurkių lenktynės. Analogiška konkurencija “Kozanostros picoje” neegzistuoja, nes konkurencija prieštarauja Mafijos etikai. Tu dirbi stropiau ne todėl, kad varžaisi su ta pačia veikla užsiimančia kaimynine kompanija. Ne, tu dirbi stropiau, nes ant kortos pastatytas tavo vardas, garbė, šeima, gyvybė. Mėsainių kepėjai, žinoma, gyvena ilgiau, bet, dėl Dievo meilės, koks tai gyvenimas? Štai kodėl niekas, netgi japonai, nesugeba pristatyti picų greičiau nei “Kozanostra”. Išvežiotojas didžiuojasi savo uniforma,

didžiuojasi mašina, didžiuojasi tuo, kad gali lankytis nesuskaičiuojamoje gausybėje provinklavų namų - nuožmus riteris, juodas nindzė, ant peties nešantis picos dėžę, kurios ekranėlyje iššaukiančiai spingsi raudoni skaičiai: 12:32, 15:15 arba retsykais 20:43.

Išvežiotojas darbuojasi "Kozanostros picoje" Nr. 3569, įsikūrusioje Slėnyje. Pietų Kalifornija niekaip neapsisprendžia - padidinti transporto spartą ar uždusti kamščiuose. Mašinų gausai paprasčiausiai neužtenka kelių. "Švarių trasų" korporacija nuolat kloja naujus, prieš tai išgriovusios šimtus gyvenamųjų pastatų. Kita vertus, aštuntame ar devintame dešimtmetyje išdygusius kvartalus vis vien reikėtų sulyginti su žeme, tiesa? Juose nėra šaligatvių, mokyklų... nieko. Nei policijos, nei imigracijos tarnybos - nepageidaujami elementai gali įsmukti ten nebūgštaudami, kad bus iškratyti ar bent apklausti. Padorūs žmonės gyvena provinklavoje. Miestuose-valstybėse, turinčiose savas konstitucijas, sienas, įstatymus, policiją - žodžiu, viską.

Kitados išvežiotojas tarnavo kapralu Meriveilio

Fermų saugumo departamente. Prarado darbą, nes pagrūmojo kardu pavojingam nusikaltėliui. Perpjovė žmogėno marškinius, brūkštelėjo ašmenų plokštuma per kaklą, prilipdė jį prie gruoblėto vinilinio pastato, į kurį nusikaltėlis bandė įsibrauti, apkalo. Jis manė atlikęs savo pareigą, bet vis vien buvo išvartytas iš darbo, kadangi nelemtas vagišius pasirodė besantis Meriveilio Fermų vicekanclerio sūnus. Be abejo, tie gudročiai nesunkiai rado tinkamą dingstį pareiškę, neva trisdešimt šešių colių ilgio samurajaus kardas nėra įtrauktas į jų ginklų registrą. Be to, jis pažeidė ĮSK, "Įtariamąjo sulaikymo kodeksą", o vargšas nusikaltėlis patyrė psichologinę traumą: dabar jis bijo paprastų peiliukų, todėl uogienę ant duonos riekės turi teptis arbatiniu šaukšteliu. Už tai Meriveilio Fermoms netgi grėsė teisinė atsakomybė....

Pastabos

- 1) Anglų kalboje hakeris (hacker) - tai ne tik įsilaužėlis į kompiuterių sistemas. Tiesiogine prasme žodis reiškia “kapotoją”.